

SZLÁV-MAGYAR EGYÜTTMŰKÖDÉS

Irta : Lőrinc Péter

A múltban is meg volt a törekvés a reakciós rétegekben is a magyar-szerb kulturális összefogásra és voltak egyének akik önmagukban, szent-fasiszta személyükben voltak képviselői a reakciós szerb-magyar összefogásnak, mert hol a nagyszerb hegemónista profaszizmust, hol meg a Horthy—Imrédi—Szálasi »magyarságot« képviselték. Ilyen volt és nem egymagában, Krámer Gyula vagy Popovics Milán.

Azt jelenti-e mindez, hogy a magyar-szerb összefogást és együttműködést lejáratják s hogy ez az együttműködés már önmagában véve reakciós? Plamenac Zsárkó valahol azt a gondolatot fejezte ki egy írásban, hogy Szent Száva saját kora keretei között haladó szellemű volt és nem kerékkötője a fejlődésnek és még az áruló Drázsáék sem tudták beszennyezni azzal, hogy megszárlásaik védnökévé igyekeztek őt tenni. Ugyanigy mondhatjuk mi is. Még Krámer Gyuláék és Popovics Milánék a fasiszta megszárlók sem tudták sárbataposni a szerb-magyar összefogás, testvériség és együttműködés nagy gondolatát.

Mert ahogy minden érdemnek is, de minden nacionális eszmének és elgondolásnak is, így a magyar-szerb együttműködésnek is két oldala, két lehetősége, két válfaja van. Ahogy van igazságos és jogos, de van igazságtalan és jogtalan háboru is, mert van háboru, amely leigázni, elnyomni törekszik más nemzeteket, népeket vagy osztályokat, de van háboru, amely épen ellenkezőleg felszabadítani és saját gazdájává akarja tenni az elnyomottat nemzetben, népben osztályban és ahogy van reakciós, hazug ál-nemzeti érzés, amely a nemzeteket megakarja rabolni szabadságuktól, de van igaz őszinte felszabadító nemzeti érzés is — ugyanugy volt magyar-szerb együttműködés, amely nem volt sem magyar, sem szerb, mert úgy a magyar mint a szerb nép ellen irányult, de volt, van és lehetséges és életszükségletű olyan magyar-szerb összefogás, amely úgy a magyar mint a szerb nép javát szolgálja.

Amig egy nemzet más nemzetet igába tör: — önmaga és rablásban sinylődik. Mert sohasem a nép egésze töri igába a másik népet, de mindig csak annak egy uralkodó töredéke, amely viszont a saját népét is elnyomja és egyuttal uralkodik is azon. Ezen a téren elegendő tapasztalattal rendelkezik már egy a vajdasági, különösen a bácskai, magyar, mint a szerb, különösképen a szerbiai szerb nép is. Mind a kettő eleget megszenvedte »uralkodó nemzet« voltát, amikor nemcsak hogy a saját fajtájabeli elnyomását volt, de ártatlanul azt is túrnia kellett, hogy

mint uralkodó elnyomót gyűlöljék őt a szomszéd népek, holott ő maga is ugyanugy szenvedte az igát, mind a szomszéd testvér-nép.. A »szerbet« gyűlölte a magyar éveken át, pedig a »szerb« maga is rab volt, maga is szenvedett. A »magyart« gyűlölte a szerb elnyomott, holott a »magyar« maga is rab volt és maga is ugyanugy szenvedett mint a szerb testvér-nép. Meggyűlölték egymást a szerb és magyar közös-sorsu testvérek, hol szerb — hol magyar, de sohasem szerb és sohasem magyar, de mindig népellenesség fasiszta Krámer Gyulák és Popovics Milánok javára s önmaguknak a népeknek rovására.

Ma már tudjuk: a testvér-népek is csak akkor ébredhetnek testvér voltukra, közös sorsukra, közös érdekükre, közös fájdalmukra, egy-örömükre, ha egyként szabadok, ha egyikük sem nyomja el a másikat — ha nem kénytelenek meggyűlölni egymást. Tudjuk, mert megtanultuk saját kárunkon, saját nyomorunkon. De közös örömré, közös útra, a közös boldogulás, közös boldogság felé. És ebből a megismerésből adódik a közös kultúra fejlesztés, a megismerkedési vágy — a nagy összefogás és nagy együttműködés.

Voltunk már így sokszor együtt magyarok és szerbek nemcsak kulturában, de harcban, mozgalomban, bánatban, kacajban és össze is ismerkedtünk. De ma még többről van szó. A harc közös frontja után a munka közös frontjáról. A Petőfi-trigád közös harca után, a közös mártírok vértanu halála után a közös rohammunka brigádjainak közös munkája az összekötő kapocs. E lap élén egykor Mayer Ottmár szép, bátor neve állott. Kiért halt ő magyarként vértanuhalált a magyar fasiszmus bítófáján? Magyarért? Szerbért? Egyként mindkettőért: a népért, nemzetért, a dolgozók szabadságáért. Az ő bátor vállalása is együvé serkent bennünket. Össze kell ismerkedjünk, hogy nagyon együtt haladhassunk, úgy ahogy azt a két nép, a népek megérdemlik.

Összeismerkedni! Valamikor régen fiu és lány táncon, bálon ismerkedett meg. Ma a közös munkahelyek, mezők, műhelyek, irodák gereblyézik össze az összeillő fiatalokat is. A népeket is. A munka frontján ismerkedjünk, szokjunk egymáshoz és tanuljunk egymástól. Minta módszert, munkaszeretetet, munkatempót, munkaszervezést. Jobbtól tanul a jó, de nincs olyan rossz munkás, akiből a legjobb is ne tanulhatna. Egyszerű munkásoktól is tanult Lenin és Sztalin: megköszönte a kolhozista traktoristáknak amit tanult tőlük, amíg tanította őket.

A Magyarország-Jugoszlávia összeismerkedése jó szomszédi összezokása már tapasztalható. Most újból hidszerepe van a vajdasági magyarnak. Hogy összekötője legyen a balkáni és dunamedencei népeknek, balkáni és dunai kulturáknak. És jellemző, hol kezdődik el a két szomszéd nép összeismerkedése, újból egymáshoz-szokása a harc frontja után. A magyar szakszervezeti taács kiküldöttje járogat le a jugoszláv népek fővárosába, ő üdvözli szóban, írásban, rádión át a jugoszláv népeket, jugoszláv dolgozókat. Magyar írók is lejöttek Beográdba, de talán

hamarosan be fog rándulni egy magyar egészségügyi bizottság is, hogy tanulmányozza a jugoszláv népek egészségügyi viszonyait, tanítva tanuljon, megtanulja bajainkat, védekezési és szervezkedési módszereinket és megtanítson közben minket a maga módszereire, szervezkedésére — átadja tapasztalatait és átvegye tapasztalatainkat a népegészségügyi, népjólét terén. Tapasztalatcsere, tudományos anyagcsere, embercsere, munkamódszercsere — a közös munkafront kiépítése: ez az ismerkedés első lépése.

Jugoszláv rokkant katonák voltak üdülni a Balatonon, egy Abrasevics-csoortot is ünnepeltek Pesten. Az új Jugoszlávia elpróbálkozik az új Magyarország felé, a demokratikus Magyarország odatopogát a népi demokratikus federatív Jugoszlávia felé. Hogy megismerjék egymást, megtudják egymásról: nép a népről mások, idegenek, ellenségek közvetítése nélkül, hogy barátjai, nem ellenségei egymásnak, hogy egy azonos politikai társadalmi, ideológiai légkörben élnek, hogy egy azonos kultúrni-von mozognak. Nem kell már, hogy gyűlölje szerb a magyart, magyar a szerbet, szerb a magyarban, magyar a szerbben, az elnyomót, a reakcióst, a fasisztát, a grófi gögöst. Nem kell már, hogy lenézze magyar a szerbben a »balkáni kulturátlant«, vagy hazug álkulturafőlényel, magyar »kulturmisszióval« lelketlen lelkében, amely kulturaterjesztés hatalomterjesztést leplezett mindig is. Nép vegyüljön el a néppel, a munka, a tanulás, a kultúra, a szociális gondoskodás terén: ismerje meg és ismerje el szeretni való önmagáról, egy azonosnak a testvérnépet, minden lehető sovizmusok kiküszöbölésére. Tudják meg: nincs már két egymással ellenségesen szembenálló front, csak társak vannak, jóbarátok itt is, ott is, akik egymásnak bányászosan jószerencsét kívánnak az újjáépítés munkájában. Mert a problémák is hasonlóak, a módszerek is, ha egy-egy téren a jugoszláv népek, más téren talán a magyar nép van is haladottabb, előnyösebb helyzetben, több kiharcolt vívmánnyal már maga mögött.

Talán erről fog beszélni Beogradban Molnár-Jeszenszki Erik, talán ezt a kulturközösséget fogja szuggerálni a száztagu folklorista és munkás kar Pesten.

És mit tehet a hid és mit tehet a vajdasági magyar?! Bekapcsolódik a nagy tudatcsere akcióba, mint hid, amely összekapcsolja a két testvérnépet, jó szomszéd-népet és talán egykor két nagy népi-kulturális és politikai közeledés csirájává válhat: hozzásegíti a dunamenti és balkáni népeket egymás közelébe, a nagy hidra a meredek széléről.

Szükséges-e mindehhez külön Jugoszláv-magyar társaság szervezése a különböző szekciókkal vagy nem — ez a kérdés nem ide tartozik. De mindkét népben sok a közös vonás: jellemben, sorsban, kulturában, közös harc és közös munkafrontban múltban, jelenben, jövőben. Meg kell ismerje a szerb a magyar múltat, magyar történelmet, meg kell ismerje a magyar a szerb történelmet. De nem a Málnásiak, a reakciók, fasiszták hamisított történelmét a valódi igaz tudományos történelmet, a népek igaz áramlatát fel-

fedő hamisítatlan történelmet. Maszleszát, Durmant fordítsunk magyarra Zogovicsot és Kravcovot a népdalról és Agostont, Acsádit fordítsunk szerbre. De és főleg: ismerjük mindkét nyelvet és fogjunk hozzá a két nép érintkezési felületeinek tanulmányozásához a multban és jelenben, mert nem adhatjuk az igaz szerb történelmet a magyar nyelv és az igaz magyar történelmet a szerb nyelv tudása nélkül. Csak úgy irhatjuk meg, csak így tanulhatunk a multból: Jován Nenádból, a szubotícai Fekete emberből, Dózsa Székely Györgytől, Pérótól, a kuruc parasztlázadó vezértől, akinek vezérkarában egyként voltak szerbek, szlovákok és magyarok. De így ismerhetjük meg a nagy feudálisok önző népellenes történelmét is, mert a Vajdaság területén és birtokáért marakodtak a hódító öröme Brankovicsok és Hunyadiak és jóforradalmár népi harcosok is sokszor testvérölő háboruba keveredtek a Vajdaság területén, mint 1848-ban is — a reakció megsegítésére és örömeire.

És ismerjük meg és közvetítsük el egymáshoz egymás irodalmát, egymás muzsikáját, népi kulturáját. Nem egymás szennyét, nem a kávéházi slágerek művészietlen muzsikáját, de az igazi népművészet és igazi műköltészet magasszintvonalu, termékeit. A szerb hajdudalokat, a felkelés dalait, a Sztarina Novákok, Vujadinok a Visnyicsek dalait fordítsuk magyarra, a nagy jugoszláv költők műveit ismertessük népünkkel, a multból és jelenből, a Gyilaszok, Zogovicsok Csopicok, Jovan Popovicsok, Krlezsák írásait, a partizándalokat, a Davicsok verseit, a Pricák, Pavlovok Masezák tudományát. És ugyanugy: Beográd ismerte a szomorú vasárnap rossz melodiáját, de máig sem ismeri a kuruc-dalokat, a Várj babám várj» parasztfelkelő reménységét, Petőfit, Adyt, József Attilát.

Ha a háború előtt hozzáfogtunk a vajdasági népkutatás felfedező munkájához épen a Hid lapjain is — folytassuk ezt most bátrabban, szélesebben, nagyobb lendülettel, tekintet nélkül arra magyar vagy szerb faluról van-e szó. Ismerkedjünk meg a szerb falvak népeivel, életkörülményeivel, felfogásaival, munkájával és harcaival és álljunk oda magunk is a szerb nép felvevő-lencséje elé: ilyenek vagyunk nem szégyeljük magunk érte. Ilyen vályogvert házban lakunk, ilyen ciberelevest eszünk, ilyen rongyos volt a fenekünk, amire hullt a szolgabirói-földesuri pálca.

Nagyobb feladatokat vállalhatnak nagyobb közületek. A Hid egyelőre ebben valósíthatja meg a szerb-magyar ismerkedés és testvérkedés harci, kulturális és vigasztási frontját.

*Nem lehet elválasztani a gondolkodást attól
az anyagtól, amely gondolkodik.*

(Marx)